

Nr 23.

Ankom till riksdagens kansli den 14 mars 1939 kl. 1 e. m.

Utlåtande, i anledning av framställningar angående ersättning till vissa personer i anledning av sjukdom, ådragen under militärtjänstgöring, m. m.

Bankoutskottet får härmed avgiva utlåtande över nedannämnda till utskottet hänvisade framställningar angående ersättning till vissa personer i anledning av sjukdom, ådragen under militärtjänstgöring, m. m.

I fråga om utredningen i de ärenden, som behandlas i detta utlåtande, får utskottet, i den mån redogörelse i det följande ej lämnas, hänvisa till nedan angivna propositioner och motioner.

1:o.

Filip Erling Ohlson. I en den 27 januari 1939 dagtecknad proposition nr 48 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att till Filip Erling Ohlson må — utan hinder därav, att anspråk på ersättning icke framställts inom behörig tid — från och med den 1 januari 1939 från beväringssmanskaps invalid- och pensionsfond utbetalas den ersättning, vartill han enligt grunderna för förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, kan anses berättigad.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Ohlson i slutet av mars 1927 inryckt till värnpliktstjänstgöring vid dåvarande Andra livgrenadjärregementet; att han den 14 juni 1927 sjukskrivits för svalgkatarr med åtföljande hörselnedsättning; att han den 30 juli 1927 befunnits på grund av hörselnedsättning oduglig till krigstjänst och i anledning härav hemförlovats; att han i en den 26 januari 1938 till riksförsäkringsanstalten inkommen framställning anhållit om ersättning för dövhet, som han ådragit sig under nyssnämnda militärtjänstgöring; samt att anstalten genom beslut den 22 mars 1938 förklarar, att, enär framställning om ersättning gjorts först sedan mer än tio år förflutit från det Ohlsons öronsjukdom yppades och han vid sådant förhållande jämlikt bestämmelserna i förordningen den 4 mars 1862 om tioårig preskription och om kallelse å okända borgenärer måste anses hava förlorat sin rätt till talan emot anstalten i fråga om ersättning för

ifrågavarande sjukdom, anstalten funne sig icke kunna upptaga Ohlsons ersättningsanspråk till prövning.

Riksförsäkringsanstalten har i avgivet utlåtande anfört, bland annat, att anstalten efter inhämtat yttrande från sin överläkare, professorn A. Troell, funnit ifrågavarande sjukdom hava ådragits under sådana förhållanden, att ersättning enligt 1909 års militärsättningsförordning, därest framställning härom gjorts inom därför föreskriven tid, kunde hava tillerkänts Ohlson.

Under erinran att riksdagen tidigare i åtskilliga fall av likartad beskaffenhet med det nu förevarande medgivit, att ersättning finge utgå enligt grunderna för 1909 års militärsättningsförordning, oaktat framställning om ersättning gjorts först sedan mera än tio år förflutit från det sjukdomen yppades, får utskottet hemställa, *Utskottet.*

att Kungl. Maj:ts förevarande proposition må vinna riksdagens bifall.

2:o.

Karl Gunnar Karlsson. I en den 27 januari 1939 dagtecknad proposition nr 49 har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att den Karl Gunnar Karlsson genom Kungl. Maj:ts beslut den 16 mars 1906 tillerkända livräntan må — utan hinder därav, att framställning om jämkning i tidigare beslutad ersättning icke blivit gjord inom tid, som föreskrives i 16 § lagen den 5 juli 1901 angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete — från och med den 19 april 1938 utgå med ett till 200 kronor förhöjt belopp.

Av handlingarna i ärendet inhämtas bl. a. följande:

Den 12 juni 1904 ådrog sig jordbruksarbetaren Karl Gunnar Karlsson, Vinnerstad, Östergötlands län, genom olycksfall under värnpliktstjänstgöring vid dåvarande Första livgrenadjärregementet sådan skada i vänstra benet och höften, att han under viss tid år 1904 måste vårdas å sjukrum samt året därpå hemförlovas såsom oförmögen till krigstjänst. Sedan riksförsäkringsanstalten förklarar, att den Karlsson ågångna skadan borde anses hava medfört nedsättning i hans arbetsförmåga motsvarande 20 procent av normal arbetsförmåga, tillerkändes Karlsson genom Kungl. Maj:ts beslut den 16 mars 1906 förutom sjukhjälp för viss tid en årlig ersättning (livränta) av 60 kronor, att beräknas och utgå från och med den 12 augusti 1905 från beväringmanskapets invalid- och pensionsfond. Såväl sjukhjälp som den årliga ersättningen fastställdes i enlighet med de i lagen den 5 juli 1901 (nr 39) angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete angivna grunder för utgivande av dylik ersättning.

Från och med den 1 januari 1931 har Karlsson jämlikt kungörelsen den

23 maj 1930 (nr 172) om ändrad lydelse av § 1 i kungörelsen den 10 juni 1921 (nr 410) angående förhöjning av vissa till i statens tjänst skadade arbetare m. fl. av statsmedel utgående livräntor m. m. utöver livräntan å 60 kronor uppburit tilläggsersättning med ett årligt belopp av 75 kronor.

Sedan Karlsson i en till *arméförvaltningens civila departement* den 19 april 1938 inkommen skrift anhållit att komma i åtnjutande av förhöjd ersättning för berörda skada, har civila departementet med skrivelse till Kungl. Maj:t den 31 maj 1938 överlämnat Karlssons ifrågakarande skrift och därvid anfört bland annat följande:

»Karlsson åberopar såsom stöd för sin anhållan om ytterligare höjning av livräntan två läkarutlåtanden, av vilka framgår bland annat, att Karlsson numera lider av stelhet i vänstra höftleden och att vänstra benet är avsevärt förkortat och atrofierat. Riksförsäkringsanstalten har i ett över framställningen avgivet yttrande anfört bland annat, att Karlssons nuvarande tillstånd, sådant det beskrives i ett av legitimerade läkaren Carl Fr. Ekman avgivet utlåtande, vore en följd av det Karlsson den 12 juni 1904 övergångna olycksfallet samt att skadan för närvarande finge anses medföra nedsättning av Karlssons arbetsförmåga med två tredjedelar av normal arbetsförmåga.

Departementet anser det vara med rättvisa och billighet överensstämmande, att Karlsson må komma i åtnjutande av en mot den nuvarande nedsättningen i arbetsförmågan svarande livränta enligt bestämmelserna i 4 § 1901 års olycksfallslag eller en livränta av $(\frac{2}{3} \times 300) = 200$ kronor för år.

Emellertid föreskrives i 16 § merberörda olycksfallslag att, därest, sedan ersättning blivit genom slutligt beslut bestämd, väsentlig förändring yppas i de förhållanden, vilka voro avgörande för ersättningens bestämmande, ersättningstagaren må inom två år från beslutets dag anhängiggöra talan om jämkning i ersättningen. Jämkning må dock ej avse ersättning, som belöper på tiden före den dag, då talan anhängiggjordes.

Med hänsyn härtill lär Karlsson, vilken först i november 1937 gjort framställning om jämkning i den honom år 1906 tillerkända livräntan, icke kunna utan riksdagens medgivande tillerkännas förhöjd livränta. Vidare synes det på grund av ovannämnda föreskrift icke böra ifrågakomma att bereda Karlsson förhöjd livränta för tid före den 19 april 1938 eller den dag, då Karlssons ansökning om förhöjd livränta till departementet inkommit.

Därest förhöjning i livräntan beviljas Karlsson, ankommer det på departementet att jämlikt kungörelsen den 10 juni 1921, nr 410, pröva och avgöra, huruvida och i vad mån tilläggsersättning till den förhöjda livräntan må utgå.»

Föredragande *departementschefen* har anfört bland annat följande:

»Billighetsskäl synas tala för att den omständigheten, att frågan om jämkning blivit för sent väckt, icke bör utgöra hinder för Karlsson att komma i åtnjutande av en mot den nuvarande nedsättningen i arbetsförmågan svarande livränta. Såsom civila departementet föreslagit torde den förhöjda livräntan böra bestämmas till 200 kronor för år, motsvarande två tredjedelar av den ersättning, som enligt bestämmelserna i 4 § förenämnda lag den 5 juli 1901 skolat utgå vid bestående förlust av arbetsförmågan. Den förhöjda livräntan synes böra utgå från och med den 19 april 1938. Frågan huruvida tilläggsersättning till den förhöjda livräntan må utgå jämlikt kungörelsen den 10 juni 1921 ankommer det sedermera på civila departementet att pröva.»

I likhet med föredragande departementschefen finner utskottet billighets- *Utskottet.*
skäl tala för att dispens från de i 1901 års olycksfallsersättningslag angivna
preskriptionsbestämmelserna i detta fall medgives.

Utskottet får alltså hemställa,

att Kungl. Maj:ts förevarande proposition må av riksdagen
bifallas.

3:o.

John Herbert Johansson. I motion II: 44 hemställer herr *Blomquist*, »att
riksdagen må medgiva, att till John Herbert Johansson må — utan hinder
av att framställning om ersättning i anledning av kroppsskada under militär-
tjänstgöring icke blivit gjord inom föreskriven tid — från och med den
1 januari 1939 utbetalas den sjukersättning, vartill han kan anses vara be-
rättigad».

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Johansson är född den 14 maj
1902, att han, som under tiden 29 maj—6 oktober 1923 fullgjort värnplikts-
tjänstgöring vid Kronobergs regemente, under deltagande i fälttjänstövningar
i början av oktober 1923 vid ett tillfälle känt sig förkyld och att han dagarna
därefter börjat hosta, att han den 10 januari 1924 blivit undersökt av då-
varande provinsialläkaren Albin Rydeman, Emmaboda, vilken därvid kon-
staterat symtom på katarr i vänstra lungspetsen, vanliga astmasymtom och
organiskt hjärtfel, att provinsialläkaren Y. Tegner den 16 februari 1924
konstaterat tydliga tecken till tuberkulösa affektioner av vänstra lungan,
att Johansson under tiden 20 mars—1 juli 1924 vårdats å Hässleby sana-
torium för lungtuberkulos samt att han år 1925 frikallats från vidare militär-
tjänstgöring.

I en den 11 december 1937 dagtecknad, den 14 i samma månad till riks-
försäkringsanstalten inkommen skrivelse gjorde Johansson framställning om
ersättning för sjukdom — lungtuberkulos — som han skulle hava ådragit
sig under berörda militärtjänstgöring.

Genom beslut den 26 juli 1938 förklarade *riksförsäkringsanstalten*, att då
Johanssons framställning om ersättning gjorts först efter det mera än tio
år förflutit sedan eventuell fordran i anledning av ifrågavarande sjukdom
uppkommit och Johansson vid sådant förhållande jämlikt bestämmelserna i
förordningen den 4 mars 1862 om tioårig preskription och om kallelse å
okända borgenärer måste anses hava förlorat sin rätt till talan emot anstal-
ten om ersättning för sagda sjukdom, anstalten funne sig icke kunna upp-
taga ersättningsanspråket till prövning.

Över den nu föreliggande motionen har utskottet i vederbörlig ordning införskaffat utlåtande från *riksförsäkringsanstalten*, som därvid anfört följande:

»För den händelse Johansson utan hinder därav, att framställning icke gjorts inom därför föreskriven tid, beredes ersättning jämlikt grunderna för förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, därest hans militärtjänstgöring skäligen kan antagas hava bidragit till hans ifrågavarande sjukdom, har riks-försäkringsanstalten i anledning av nu förevarande motion prövat ärendet i sist-nämnda hänseende. Vid granskning av vad sålunda i ärendet förekommit har anstalten, efter inhämtande av yttrande från sin biträdande läkare, överläkaren A. Gullbring, funnit ifrågavarande sjukdom hava ådragits under sådana förhållanden, att anstalten, därest framställning om ersättning gjorts inom därför föreskriven tid, skulle hava tillerkänt Johansson ersättning jämlikt ovannämnda förordning.»

Utskottet. Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, har riks-försäkringsanstalten funnit den sjukdom, varav Johansson lider, hava ådragits under sådana förhållanden, att anstalten, därest framställning om ersättning gjorts inom därför föreskriven tid, skulle hava tillerkänt Johansson ersättning jämlikt 1909 års militärsättningsförordning. Under erinran att riksdagen tidigare i åtskilliga fall av likartad beskaffenhet med det nu förevarande medgivit, att ersättning finge utgå enligt grunderna för 1909 års militärsättningsförordning, oaktat framställning om ersättning gjorts först sedan mera än tio år förflutit från det sjukdomen yppades, vill utskottet förorda, att Johansson må utan hinder av att anspråk på ersättning ej framställts inom behörig tid komma i åtnjutande av den ersättning, vartill han enligt grunderna för 1909 års militärsättningsförordning eljest varit berättigad.

Utskottet får alltså hemställa,

att riksdagen, i anledning av förevarande motion II: 44, må medgiva, att till John Herbert Johansson må — utan hinder av att anspråk på ersättning icke framställts inom behörig tid — från och med den 1 januari 1939 från be-väringsmanskapets invalid- och pensionsfond utbetalas den ersättning, vartill han enligt grunderna för förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, kan anses berättigad.

4:o.

Anders Oskar Sjöholm. I motion II: 235 hemställer herr *Lindberg* i Stock-holm, »att riksdagen måtte bevilja förre volontären Anders Oskar Sjöholm något understöd utöver honom från Vadstena krigsmanshuskassa tillerkänt underhåll».

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Sjöholm är född den 30 november 1880 och således 58 år gammal, att han anställdes vid Göta livgarde från och med den 1 november 1901, att han dels under tiden 9—26 juni 1903 dels ock från och med den 7 till och med den 24 juli samma år vårdades å regementets sjukrum för knäledsinflammation, ådragen i tjänsten, att han den 4 september 1903 före kontraktstidens utgång erhöll avsked från nämnda regemente på grund av sjuklighet, samt att han alltjämt har men av ifrågasvarande kroppsskada.

I en den 17 december 1932 dagtecknad skrift anhöll Sjöholm hos Kungl. Maj:t att få komma i åtnjutande av understöd i anledning av nämnda kroppsskada.

Efter hörande av riksförsäkringsanstalten avgåvo arméförvaltningens civila departement och sjukvårdsstyrelse utlåtande över ifrågasvarande ansökning.

Riksförsäkringsanstalten anförde, att anstalten med stöd av verkställd läkarundersökning av Sjöholm funnit ådagalagt, att samband föreläge mellan Sjöholms militärtjänstgöring och den knäskada, varav han lede. Beträffande graden av nedsättningen i Sjöholms arbetsförmåga finge anstalten avgiva det yttrandet, att skadan finge anses medföra en för framtiden bestående nedsättning i Sjöholms arbetsförmåga med 20 procent. Upplysningsvis ville anstalten därjämte meddela, att livränta, därest sådan i förevarande fall skulle hava utgått jämligt förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, skulle hava belöpt sig till 180 kronor för år räknat.

Arméförvaltningens civila departement och sjukvårdsstyrelse upplyste, att Sjöholm genom civila departementets beslut den 5 januari 1929 tillerkänts underhåll ur Vadstena krigsmanshuskassa på grund av omförmälda knäskada. I anledning härav syntes Sjöholms ansökning icke påfordra någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Genom beslut den 7 april 1933 fann Kungl. Maj:t ansökningen icke föranleda någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd.

På grund av civila departementets omförmälda beslut äger Sjöholm uppbära underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa med sammanlagt 49 kronor om året, vilket underhåll emellertid kommer att utgå med 100 kronor årligen jämte 150 kronors dyrtidstillägg efter det Sjöholm uppnått 60 års ålder.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, äger Sjöholm enligt beslut av arméförvaltningens civila departement uppbära årligt underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa med 49 kronor på grund av omförmälda kroppsskada. Enligt vad i ärendet upplysts kommer detta underhåll emellertid att utgå med sammanlagt 250 kronor om året för tiden efter det

Utskottet.

Sjöholm uppnått 60 års ålder eller således med högre belopp än som skulle hava tillkommit Sjöholm i form av livränta, därest bestämmelserna i 1909 års militärsättningsförordning varit å honom tillämpliga. Med hänsyn härtill finner utskottet tillräckliga skäl icke vara för handen för ett tillmötesgående av det i förevarande motion väckta förslaget.

Åberopande det anförda hemställer utskottet,

att förevarande motion II: 235 ej må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 14 mars 1939.

På bankoutskottets vägnar:

HARALD ÅKERBERG.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från f ö r s t a kammaren: herrar *Åkerberg, Ehrnberg, Sandén, Holmström, Sundvik, Leander, Bodin* i Visby och *Albertsson*;

från a n d r a kammaren: herrar *Holmgren, Lovén, Andersson* i Falkenberg, *K. A. Westman, Gustavson* i Västerås, *Osberg, Andersson* i Munkaljungby och *Henriksson*.
